

Szkolne programy nauczania

I. Podstawy prawne

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Podstawa prawna

- Ustawa o Systemie Oświaty
- Rozporządzenie MEN z dnia 23 grudnia 2008 r.
(w sprawie podstawy programowej)
- Rozporządzenie MEN z dnia 8 czerwca 2009 r.
(w sprawie dopuszczania do użytku w szkole programów wychowania przedszkolnego i programów nauczania oraz dopuszczania do użytku szkolnego podręczników)

Ustawa o Systemie Oświaty

Art. 22a.

1. Nauczyciel ma prawo wyboru podręcznika spośród podręczników dopuszczonych do użytku szkolnego.
2. Nauczyciel przedstawia dyrektorowi szkoły program wychowania przedszkolnego lub program nauczania. **Dyrektor szkoły, po zasięgnięciu opinii rady pedagogicznej, dopuszcza do użytku w danej szkole zaproponowany przez nauczyciela program wychowania przedszkolnego lub program nauczania.**

Nowa podstawa programowa

to podstawowy dokument:

- państwowy - ministerialny
- **obowiązujący prawnie**
- wyznaczający na danym etapie edukacyjnym
 - cele kształcenia,
 - zestaw treści nauczania
 - umiejętności,

które muszą być ujęte w **programach nauczania**

Program nauczania

- traci status „ministerialny”
- pozostaje w gestii i kompetencji szkoły
- może być – w określonych granicach - wyrazem autonomii szkoły i twórczych działań nauczyciela.

Rozporządzenie MEN

z dnia 8 czerwca 2009 r.

Program nauczania dla zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego, zwany dalej „programem nauczania ogólnego”, program nauczania dla zawodu oraz program nauczania dla profilu kształcenia ogólnozawodowego, zwany dalej „programem nauczania dla profilu”, dopuszcza do użytku w danej szkole dyrektor szkoły, na wniosek nauczyciela lub nauczycieli.

Skąd programy?

- Nauczyciel może zaproponować program wychowania przedszkolnego, program nauczania ogólnego, program nauczania dla zawodu albo program nauczania dla profilu **opracowany samodzielnie lub we współpracy z innymi nauczycielami.**
- Nauczyciel może również zaproponować **program opracowany przez innego autora (autorów)**
- lub **program opracowany przez innego autora (autorów) wraz z dokonanymi zmianami.**

Decyzja nauczyciela:

- Wybrać program nauczania napisany przez kogoś?
- Wybrać napisany przez kogoś i dokonać jego modyfikacji?
- A może – napisać program własny?

Program nauczania przedmiotu

- Musi uwzględniać potrzeby i możliwości uczniów, dla których jest przeznaczony.
- Jest komponentem szkolnego zestawu programów nauczania (a więc musi być spójny z programami nauczania innych przedmiotów).
- Musi uwzględniać misję szkoły i przyjętą w szkole filozofię nauczania i wychowania.

II. Różne spojrzenia na program nauczania

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

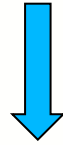

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Pojęcie programu

Curriculum (łac.) - tor wyścigu rydwanów.

Program to

- cel
- droga do celu
- środek realizacji, sposób osiągnięcia celu

wg H.Komorowska, *O programach prawie wszystko*

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Podstawowe ujęcia programu nauczania

- wykaz treści nauczania („inwentarz”)
- zestaw planowych czynności pedagogicznych
- zestaw zamierzonych efektów pedagogicznych
- zestaw pojęć i zadań do wykonania
- rejestr doświadczeń.

wg: H.Komorowska, *O programach prawie wszystko*

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Psychologiczne podstawy programu

Autor podejmie decyzję, na jakich podstawach psychologicznych będzie oparty jego program, np.:

- behawioryzm
- stadia rozwoju poznawczego
- psychologia postaci
- człowiek samorealizujący się Maslowa
- uczenie się we współpracy
- konstruktywistyczne teorie uczenia się
-

Program jako wykładnia koncepcji pedagogicznej

Autor musi odpowiedzieć na pytania i podjąć decyzję:

- Czego uczyć?
- Z jakim uzasadnieniem uczyć?
- Jak zdobywa się wiedzę i umiejętności?
- Na jakie procesy uczenia się liczyć, nauczając?

wg H.Komorowska, *O programach prawie wszystko*

Modele programów

Uczyć, by przyswoić - **model analityczny**

Do jakiej wiedzy dążymy?

Jak możemy robić to najskuteczniej?

Kluczowe pojęcie: WIEDZA

Uczyć się, by znaleźć odpowiedź - **model hermeneutyczny**

Jak porozumiewać się ze sobą, współtworząc świat?

Kluczowe pojęcie: KOMUNIKACJA

Uczyć się, by zmienić - **model krytyczny**

Jak zmienić świat?

Kluczowe pojęcie: ZMIANA

wg H.Komorowska, *O programach prawie wszystko*

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Czym się różnią programy?

Zasady organizacyjne programu:

- przedmiotowe
- blokowe
- tematyczne

wg H.Komorowska, *O programach prawie wszystko*

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Czym się różnią programy?

Zasada segmentacji treści:

- programy całościowe
- programy modularne
 - moduły tematyczne
 - kompetencyjne
 - moduły o zwiększającym się poziomie trudności

wg H.Komorowska, *O programach prawie wszystko*

III.

Jak podstawa programowa wpływa na programy nauczania

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Program nauczania...

Z rozporządzenia MEN z 8 czerwca 2009 roku:

...to dokument opisujący, w jaki sposób zostaną zrealizowane treści nauczania wskazane w podstawie programowej kształcenia ogólnego [oraz inne - dodatkowe, poszerzające]

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Nowa podstawa programowa

- określa cele kształcenia ogólnego [wymagania ogólne]
- podaje podstawowy kanon treści nauczania [wymagania szczegółowe]
- przedstawia wymagania edukacyjne, a zarazem egzaminacyjne

- umożliwia tworzenie własnych programów nauczania, dostosowanych do możliwości i potrzeb uczniów

Podstawa programowa narzędziem pracy nauczyciela

- Podstawa programowa zawiera **szczegółowy opis wymagań**.
- Określa, co musi stanowić główną materię programu – i czego uczeń ma się nauczyć.
- Pozwala precyzyjnie określić, co będzie oceniane – a więc zbudować wymagania na stopnie szkolne.
- Określa wymagania egzaminacyjne.

Nowa podstawa programowa

- Przesuwa kompetencję tworzenia programów w stronę nauczyciela.
- Czyni nauczyciela faktycznym twórcą i realizatorem programu nauczania własnych uczniów.

IV

Analiza podstawy programowej – pierwszym „krokiem” tworzenia programu nauczania

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Podstawa programowa

odpowiada (choć w różnym stopniu)
na fundamentalne pytania procesu nauczania:

- *Po co uczyć?*
- *Czego uczyć?*
- *Jak uczyć?*
- *Jak oceniać?*

Podstawa programowa

- określa, czego ma się nauczyć z różnych przedmiotów na każdym etapie edukacyjnym uczniów o przeciętnych uzdolnieniach
- zawiera jasno zdefiniowany zakres treści nauczania z poszczególnych przedmiotów - w kolejnych etapach edukacyjnych

Tworząc program nauczania....

- **Dogłębna analiza podstawy programowej jest koniecznym „krokiem” tworzenia programu nauczania.**
- Jest jedną z pierwszych czynności, którą musi podjąć autor programu.
- Obowiązuje także nauczyciela, który wybiera program istniejący, napisany przez innego autora (np. udostępniony przez wydawnictwo), musi on zbadać jego zgodność z podstawą programową.

Język wymagań

- wymagania ogólne
(cele kształcenia)
- wymagania szczegółowe
(treści kształcenia)

Język wymagań

- Nowa podstawa programowa przedstawia treści nauczania w języku **efektów kształcenia**.
- Przedstawia wymagania, jakie powinien posiadać uczeń **na koniec etapu edukacyjnego**.
- Rezygnuje z opisu procesu kształcenia – pozwalając go różnicować, w zależności od potrzeb i możliwości uczniów.

Analiza podstawy programowej

- Czytając podstawę programową, nie możemy ograniczyć się wyłącznie do opisu wymagań szczegółowych z naszego przedmiotu na interesującym nas etapie edukacyjnym.
- Konieczne jest zapoznanie się z całością dokumentu...

Cele [ogólne] kształcenia i wychowania

umiejętności ponadprzedmiotowe [w szkole podstawowej siedem, na wyższych etapach edukacyjnych osiem], czyli:

1. czytanie,
2. myślenie matematyczne,
3. myślenie naukowe,
4. komunikowanie w mowie i piśmie,
5. umiejętność sprawnego posługiwania się technologiami informacyjno-komunikacyjnymi,
6. umiejętność wyszukiwania, selekcjonowania i krytycznej analizy informacji,
7. umiejętność rozpoznawania własnych potrzeb edukacyjnych oraz uczenia się,
8. umiejętność pracy zespołowej.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Zadania szkoły

- kształcenie umiejętności posługiwania się językiem polskim,
- przygotowanie uczniów do życia w społeczeństwie informacyjnym,
- edukacja medialna, czyli wychowanie mądrego i krytycznego odbiorcy środków masowego przekazu,
- edukacja zdrowotna, czyli wykształcenie nawyku dbania o zdrowie własne i innych,
- kształcenie wartości, postaw obywatelskich.

Podstawa programowa

Ważne,

by każdy nauczyciel

włączył do nauczania własnego przedmiotu

(więc - do programu nauczania)

kształcenie umiejętności ponadprzedmiotowych

oraz

zadania szkoły.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Podstawa programowa

Na które z pytań podstawa programowa odpowiada w największym, a na które w najmniejszym stopniu?

- *Po co uczyć?*
- *Czego uczyć?*
- *Jak uczyć?*
- *Jak oceniać?*
- *Jak modyfikować/poprawiać?*

Podstawa programowa

- Podstawa programowa określa, czego uczyć i czego wymagać od uczniów, natomiast z natury rzeczy nie jest dokumentem sugerującym konkretne rozwiązania metodyczne!
- Nie mówi też, w jaki sposób oceniać (choć określa – co powinno być oceniane).
- Wskazówki metodyczne możemy znaleźć:
 - w rozdziałach „Zalecane warunki i sposób realizacji”
 - w komentarzach napisanych przez twórców podstawy.

Podsumowanie

Nowa podstawa programowa

- Określa cele kształcenia ogólnego [wymagania ogólne].
- Podaje podstawowy kanon treści nauczania [wymagania szczegółowe].
- Umożliwia tworzenie własnych programów nauczania, dostosowanych do możliwości i potrzeb uczniów.

Wymagania szczegółowe, czyli treści kształcenia

- Określone zostały w podstawie programowej dla wszystkich przedmiotów i zapisane językiem wymagań.
- **Tworząc program nauczania, autor musi w nim zawrzeć te treści**, przy czym ma różne możliwości, które wynikają:

- ze specyfiki przedmiotu i etapu edukacyjnego,
- ze stopnia zaspokojenia zainteresowań uczniów przez zapisy z podstawy programowej (możliwe jest poszerzenie treści o takie, które wykraczają poza podstawę),
- z potrzeby uszczegółowienia treści zapisanych w podstawie (np. plastyki),
- z potrzeby innowacyjności, np. w zakresie układu treści, metod pracy, organizacji zajęć,
- z potrzeby realizacji własnych pasji nauczyciela i zainteresowań uczniów (np. „klasa dziennikarska”, „klasa ekologiczna” itp.).

Szczegółowe osiągnięcia

- Program może określać przewidywane osiągnięcia uczniów w stopniu bardziej szczegółowym niż podstawa programowa – choć nie musi tego robić.
- W każdym jednak wypadku program musi mieć układ, strukturę!
- **Podstawa programowa nie jest programem nauczania!**

Szczegółowe osiągnięcia

- W podstawie programowej szczegółowe wymagania określają umiejętności ucznia na koniec etapu edukacyjnego.
- W programach nauczania – mogą przekładać się na wiele umiejętności „składowych”, ćwiczonych kolejnych latach i etapach nauki, tak by prowadziły do spełnienia określonego wymagania.

Sposób zapisania wymagań szczegółowych i ich stopień uszczegółowienia są uwarunkowane specyfiką przedmiotów (dyscyplin nauki).

Przykład: język polski (III etap)

Wymaganie ogólne II. **Analiza i interpretacja tekstów kultury**

Wymaganie szczegółowe 2.2)

Uczeń charakteryzuje postać mówiącą w utworze.

- Jest to czynność ćwiczona przy każdej lekturze, i oznacza, że przy każdej lekturze uczeń zauważy cechy specyficzne dla danego dzieła, jak i typowe dla danego rodzaju literackiego:
 - narratora w epice
 - podmiotu lirycznego w liryce
 - postaci dramatycznej w tragedii i komedii
- Aby po ukończeniu nauki w gimnazjum uczeń posiadał tę umiejętność , musi się ona pojawiać na lekcjach systematycznie (nawet kilkadziesiąt razy w ciągu trzech lat nauki).

c.d.Przykład: język polski (III etap)

Na ww umiejętność składają się takie czynności, jak:

- rozpoznanie osoby mówiącej w utworze
- określenie rodzaju narracji, sposobu mówienia podmiotu lirycznego itp.
- wskazanie charakterystycznych form językowych
- określenie, kim postać mówiąca jest,
 - w czyim imieniu mówi, w jakiej roli występuje...
 - jaki jest jej system wartości, uczucia, cele...
 - jaki jest stosunek do świata przedstawionego utworu itp.

Przykład: język polski (III etap)

- Wymaganie szczegółowe składa się z szeregu jeszcze bardziej „szczegółowych” czynności.
- Nauczyciel powinien ich uczyć z świadomością celu ogólnego, którym służą.

Umiejętność charakteryzowania osoby mówiącej w utworze – to składowa bardziej ogólnej umiejętności, jaką jest odbiór dzieła świadomy, refleksyjny, ale oparty na rozumieniu specyfiki języka artystycznego utworu.

Przykład: historia i społeczeństwo (II etap)

Wymaganie szczegółowe 4. 2) Państwo.

- **Uczeń wymienia organy władzy w Rzeczypospolitej Polskiej: parlament, prezydent, rząd, sądy i omawia najważniejszą funkcję każdego z tych organów w systemie politycznym.**
- Jakie czynności składają się na tę umiejętność?
- Ile czasu potrzeba na jej opanowanie?

Przykład: matematyka (III etap)

Wymaganie szczegółowe 2)

➤ Liczby wymierne

-
 - wskazywanie na osi liczbowej zbiorów liczb spełniających warunki typu: $x \geq 3$, $x < 5$;
 - dodawanie, odejmowanie, mnożenie i dzielenie liczb wymiernych,
 -
- Jakie czynności składają się na te umiejętności?
- Ile czasu potrzeba na ich opanowanie/wyćwiczenie?

Inne kwestie, które autor programu musi wziąć pod uwagę

- Czy te treści realizowane są w danym etapie „jednorazowo” (np. podczas cyklu lekcji) – czy wracamy do nich w toku dalszej nauki?
- Czy dana treść jest uczona autonomicznie, czy w powiązaniu z innymi treściami?

Pytania do analizy wymagań szczegółowych

- *Ile razy w trzyletnim etapie edukacyjnym pojawia się dana treść nauczania?*
- *Ile czasu potrzeba na wyćwiczenie tej umiejętności (spełnienie przez ucznia wymagania)?*
- *Jakie metody i formy pracy ucznia służą zdobyciu tej umiejętności ?*
- *Jaki materiał nauczania służy ćwiczeniu tej umiejętności?*
- *Jakie umiejętności składowe potrzebne są do spełnienia tego wymagania?*

Założenia podstawy – spójność zapisów

- **Podstawę programową trzeba czytać łącznie, gdyż obowiązuje zasada niepowtarzania treści.**
- Jeśli coś jest zapisane na niższym etapie edukacyjnym, to już nie powtarza się w zapisach podstawy programowej wyższego etapu, ale obowiązuje realizacja tych treści (doskonalenie umiejętności).
- To, co jest zapisane w podstawie programowej szkoły podstawowej – może być sprawdzane na maturze!

Analiza podstawy programowej

Autor programu musi wiedzieć, jakie wymagania powinien spełniać uczeń przychodzący do jego szkoły.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Podstawa programowa

- *Zalecane warunki i sposób realizacji* treści nauczania uwzględniają tzw. **profil psychologiczny ucznia**.
- Autor programu powinien określić, jakie metody, formy pracy, sytuacje dydaktyczne, ćwiczenia itp. są najbardziej adekwatne do potrzeb ucznia w danym etapie edukacyjnym.

Podsumowanie

- Analiza wymagań ogólnych i szczegółowych – to pierwszy „krok” własnego programu nauczania!
- Analizujemy wymagania szczegółowe – ale z świadomością celów ogólnych, którym mają służyć.

v

Struktura programu nauczania

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Rozporządzenie MEN z dnia 8 czerwca 2009 r.

w sprawie dopuszczania do użytku w szkole programów wychowania przedszkolnego i programów nauczania oraz dopuszczania do użytku szkolnego podręczników

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Z rozporządzenia:

§ 4. 1. Program nauczania ogólnego obejmuje co najmniej jeden etap edukacyjny i dotyczy edukacji wczesnoszkolnej (kształcenia zintegrowanego), przedmiotu, ścieżki edukacyjnej, bloku przedmiotowego lub ich części i może być dopuszczony do użytku w danej szkole, jeżeli:

Z rozporządzenia:

- 1) stanowi opis sposobu realizacji celów kształcenia i zadań edukacyjnych ustalonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego, określonej w rozporządzeniu, o którym mowa w § 3 ust. 1 pkt 1, albo w dotychczasowej podstawie programowej kształcenia ogólnego;

2. Zawiera:

- **szczegółowe cele kształcenia i wychowania**
- **treści** zgodne z treściami nauczania zawartymi w podstawie programowej,
- **sposoby osiągnięcia celów** kształcenia i wychowania, z uwzględnieniem **możliwości indywidualizacji pracy** w zależności od potrzeb i możliwości uczniów oraz warunków, w jakich program będzie realizowany,
- **opis założonych osiągnięć** ucznia (...)
- propozycje **kryteriów oceny i metod sprawdzania osiągnięć** ucznia;

3. Jest poprawny pod względem merytorycznym i dydaktycznym.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Struktura programu

a)

**ogólne i szczegółowe cele kształcenia
i wychowania**

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Szukając tożsamości

(język polski, IV; autor: Renata Janicka-Szyszko)

Cele kształcenia a) wiadomości

Uczeń:

- zna teksty literackie i inne teksty kultury wskazane przez nauczyciela;
- zna cechy charakterystyczne poszczególnych epok niezbędne przy analizie tekstów kultury;
- zna różne konwencje literackie;
- zna podstawowe pojęcia niezbędne przy analizie tekstów kultury z zakresu podstaw wersyfikacji, kompozycji, genologii, sposobu kreowania świata oraz pojęcia z nauki o języku;
- zna konteksty (np. literackie, kulturowe, filozoficzne, religijne) niezbędne przy analizie tekstów kultury [...]

b) umiejętności. Uczeń:

- potrafi analizować teksty kultury na różnych poziomach (np. język, kompozycja, problematyka);
- potrafi interpretować teksty kultury w różnych kontekstach, odnajduje w nich treści dosłowne i ukryte;
- czyta ze zrozumieniem teksty współczesne o kulturze epok minionych;
- gromadzi i selekcjonuje informacje;
- w wypowiedziach ustnych i pisemnych posługuje się poprawnie sformułowanymi i dobranymi argumentami [...]
- posługuje się słownictwem odpowiednim do celu i formy wypowiedzi;
- wskazuje cechy charakterystyczne tekstów publicystycznych, politycznych i popularnonaukowych [...]

Cele wychowania. Uczeń:

[...] ma świadomość przynależności do kręgu kulturowego zjednoczonej Europy;

- ocenia motywy postępowania bohaterów tekstów kultury;
- rozumie i akceptuje różne koncepcje dotyczące człowieka, jego miejsca w świecie, cenionych wartości;
- ma świadomość potrzeby samokształcenia i samopoznania;
- ma świadomość odpowiedzialności człowieka za popełnione czyny i wypowiedziane słowa;
- szanuje język ojczysty;
- rozumie potrzebę przyjmowania postawy tolerancji, sprzeciwu wobec przemocy, odpowiedzialności;
- potrafi pracować w zespole, przyjmując różne role;
- ma świadomość istnienia problemów z własną tożsamością, zmagania z nią, prób odrzucenia i akceptowania.

Civis sum! Jestem obywatelem!

(wos, IV; autor: Michał Bartosz Mojski)

II. Cele ogólne kształcenia i wychowania. Najważniejsze cele:

- kształtowanie postawy aktywnego i twórczego obywatela – gdyż tylko taki będzie odpowiadał właściwie na potrzeby otoczenia, rozwiązywał problemy społeczne, zabierał głos w debacie publicznej, inspirował działalność dla dobra wspólnego;
- kształtowanie postawy szacunku do wartości demokratycznych – na nią składa się znajomość zasad i procedur, znajomość ustroju Polski, zrozumienie dla roli praw człowieka, szacunek do prawa, świadomość szans i zagrożeń demokracji;
- kształtowanie postawy odpowiedzialności – ponoszenie przez wychowanka konsekwencji swoich czynów, samodzielne kształtowanie swojej kariery zawodowej

i życia osobistego, ale także wyjście poza indywidualistyczne cele – poszukiwanie samorealizacji we wspólnocie lokalnej, w państwie, w Europie, we wspólnocie globalnej.

Matematyka, IV

[autor: Maria Ziolo]

CELE NAUCZANIA

1. Przyswojenie przez uczniów określonego zasobu wiadomości matematycznych
2. Rozumienie poznanych pojęć i twierdzeń matematycznych
3. Zdobywanie przez uczniów umiejętności wykorzystania tych wiadomości podczas wykonywania zadań i rozwiązywania problemów
4. Rozwijanie wyobraźni przestrzennej i myślenia abstrakcyjnego
5. Kształcenie umiejętności:
 - sprawnego wykonywania obliczeń
 - posługiwania się opisem rozmaitych zjawisk za pomocą liczb
 - analizowania otrzymanych rozwiązań, sprawdzania poprawności rozwiązania
 - wykorzystania narzędzi matematyki w życiu codziennym oraz formułowania wniosków opartych na rozumowaniu matematycznym[...]

CELE WYCHOWANIA

1. Kształtowanie umiejętności rozpoznawania własnych potrzeb edukacyjnych [...]

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Podstawy przedsiębiorczości (IV)

[autor: Małgorzata Szymocha]

Cele kształcenia – wymagania ogólne, wynikające z rozporządzenia to:

I. Komunikacja i podejmowanie decyzji.

Uczeń wykorzystuje formy komunikacji werbalnej i niewerbalnej; podejmuje decyzje i ocenia ich skutki, zarówno pozytywne, jak i negatywne.

II. Gospodarka i przedsiębiorstwo.

Uczeń wyjaśnia zasady funkcjonowania przedsiębiorstwa i sporządza prosty biznesplan; charakteryzuje mechanizmy funkcjonowania gospodarki i instytucji rynkowych oraz rolę państwa w gospodarce; analizuje aktualne zmiany i tendencje w gospodarce świata i Polski; rozróżnia i porównuje formy inwestowania i wynikające z nich ryzyko.

III. Planowanie i kariera zawodowa.

Uczeń opisuje mocne strony swojej osobowości; analizuje dostępność rynku pracy w odniesieniu do własnych kompetencji i planów zawodowych.

IV. Zasady etyczne. [...]

KAPITAŁ LUDZKI

Wzrost jakości systemów edukacyjnych

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Struktura programu

b)

treści zgodne z treściami nauczania zawartymi
w **podstawie programowej** kształcenia ogólnego

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Co to znaczy, że program zawiera treści zgodne z treściami podstawy programowej?

Zgodny – nie znaczy: identyczny...

Zgodność to:

- harmonia,
- współbrzmienie,
- tożsamość,
- zbieżność,
- zestrojenie,
- dopasowanie,
- synchronizacja,
- pokrywanie się, itp.

Civis sum! Jestem obywatelem!

(wos, IV)

IV. Treści kształcenia

1. Jestem istotą społeczną! (35 godzin)

1. „Człowiek w teatrze życia codziennego” – rola społeczna a osobowość.
2. Czym jest gwiazda socjometryczna? – wspólnoty, zbiorowości, grupy społeczne
3. Socjalizacja pierwotna, socjalizacja wtórna, resocjalizacja
4. „Grunt to rodzinka!” – rodzina jako podstawowa grupa społeczna.
5. O ludzkich wartościach, postawach, aspiracjach – jednostka a grupy społeczne.
6. Jaki jest mój temperament czy sprawnie posługuję się inteligencją emocjonalną? – o temperamencie, inteligencji, charakterze.
7. Konformizm, facylitacja i próżniactwo społeczne – procesy grupowe.

[...]

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Spotkanie (język polski, IV)

[autor: Marta Chrabąszcz]

4. Treści nauczania

Uczniowie w trakcie analizy, interpretacji i wartościowania tekstów literackich i innych tekstów kultury powinni funkcjonalnie posługiwać się następującymi pojęciami:

postać mówiąca w utworze (G), podmiot liryczny, narrator;

rodzaje literackie: epika, liryka, dramat (G), synkretyzm rodzajowy;

porównanie, przenośnia, epitet, wyraz dźwiękonaśladowczy (P); neologizmy, archaizmy, zdrobnienia, zgrubienia, metafory, powtórzenia, pytania retoryczne, wyrazy dźwiękonaśladowcze (G); oksymoron, synekdocha, hiperbola, elipsa, paralelizm (II.2.1);

wers, zwrotka (strofa), rym, rytm, refren, wiersz rymowany, wiersz nierymowany (biały) (P);

parodia, parafraza, trawestacja (ZR: II.2.4);

G – treści z gimnazjum, P – sz. podst., ZR – zakres rozszerzony

Podstawy przedsiębiorczości (IV)

Treści nauczania – wymagania szczegółowe to:

2. Rynek – cechy i funkcje. Uczeń:

- 1) charakteryzuje społeczne i ekonomiczne cele gospodarowania, odwołując się do przykładów z różnych dziedzin;
- 2) rozróżnia czynniki wytwórcze (praca, przedsiębiorczość, kapitał, ziemia i informacja) i wyjaśnia ich znaczenie w różnych dziedzinach gospodarki;
- 3) wymienia podstawowe cechy, funkcje i rodzaje rynków;
- 4) wyjaśnia okrężny obieg pieniądza w gospodarce rynkowej;
- 5) omawia transformację gospodarki Polski po 1989 r.;
- 6) charakteryzuje czynniki wpływające na popyt i podaż;
- 7) wyznacza punkt równowagi rynkowej na prostych przykładach.

Matematyka (IV)

II. FUNKCJA LINIOWA – 30

1. Wykres i własności funkcji liniowej – 1
2. Rysowanie wykresów funkcji liniowych zapisanych za pomocą wzoru -1
3. Interpretacja współczynników występujących we wzorze funkcji liniowej – 2
4. Wyznaczanie wzoru funkcji liniowej na podstawie informacji o funkcji lub jej wykresie – 3
5. Zadania tekstowe - 3
6. *Sprawdzian* – 1
7. Sprawdzanie, czy dana liczba jest rozwiązaniem równania lub nierówności – 1
8. Rozwiązywanie równań i nierówności pierwszego stopnia z jedną niewiadomą – zastosowanie wzorów skróconego mnożenia i działań na pierwiastkach - 4
9. Zadania tekstowe prowadzące do równań i nierówności liniowych (zastosowanie np. w geometrii, fizyce, życiu codziennym) – 4

Struktura programu

c)

sposoby osiągnięcia celów kształcenia

i wychowania, z uwzględnieniem **możliwości**

indywidualizacji pracy w zależności od potrzeb

i możliwości uczniów oraz warunków, w jakich

program będzie realizowany

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Spotkanie (język polski, IV)

[...]

Program *Spotkanie* kładąc duży nacisk na samodzielność uczniów i efektywne uczenie się proponuje stosowanie zorientowanej na działanie **metody LdL7**. **W tej metodzie uczniowie uczą się nowego materiału poprzez nauczanie innych uczniów. Zadaniem uczniów jest nie tylko przekazanie informacji, ale przede wszystkim wspólne opracowanie takich materiałów dydaktycznych (ćwiczeń, kart pracy, prezentacji, przykładów), aby pozostali uczniowie opanowali określoną wiedzę i umiejętności. Metoda ta łączy umiejętność pracy w grupie, przekształcania informacji, opracowywani ich, słuchania, mówienia, pisanie i czytania, publicznego występowania. Na języku polskim nauczyciel może tę metodę wykorzystać np. podczas omawiania lektur szkolnych,**

W celu indywidualizacji nauczania program *Spotkanie* zaleca również tworzenie przez chętnych uczniów osobistego portfolio, zarówno w wersji papierowej, jak i elektronicznej.

Spotkanie (język polski, IV)

W programie *Spotkanie* omawianie tekstów literackich i innych tekstów kultury, zgodnie z podstawą programową, przebiega według schematu:

wstępne rozpoznanie (prezentacja własnych przeżyć, odczuć (G), określanie problematyki (G), rozpoznanie konwencji literackiej)

analiza (wskazywanie środków wyrazu artystycznego i ich funkcji, wskazywanie wyznaczników poetyki danego utworu i ich funkcji, dostrzeganie cech charakterystycznych danej epoki, analiza różnic językowych (fonetycznych, leksykalnych), rozpoznawanie sposobów kreowania świata przedstawionego i bohatera, porównywanie z innymi utworami literackimi),

interpretacja (odczytywanie elementów znaczących, wykorzystanie kontekstów, porównywanie motywów, odczytywanie treści alegorycznych i symbolicznych),

wartości i wartościowanie (dostrzeganie związku języka z wartościami, dostrzeganie wartości narodowych i uniwersalnych, dostrzeganie konfliktu wartości i jego źródła).

Matematyka (IV)

8. PROCEDURY OSIĄGANIA CELÓW

1. Stworzenie odpowiedniego klimatu i bezpiecznej atmosfery na lekcji. Każdy człowiek ma prawo do popełniania błędów, zarówno uczeń jak i nauczyciel. Ważne, żeby nauczyć się jak takiego błędu uniknąć, umieć się do niego przyznać i zbadać gdzie tkwi jego przyczyna. Często to da więcej niż nauczenie się rozwiązywania zadań według schematu. Zdobyte wiadomości i umiejętności zweryfikuje sprawdzian, praca klasowa, a w końcowym efekcie matura.
2. Wykonywanie prostych pomocy dydaktycznych: rysunków, diagramów, modeli brył itp.
3. Wykorzystanie dostępnych w szkole środków dydaktycznych takich jak plansze, modele brył, komputery, kalkulatory.
4. Praca z tekstem, podręcznikiem. Wykorzystanie Internetu. Kształcenie umiejętności czytania tekstu ze zrozumieniem, odróżnianie treści istotnych dla rozwiązania problemu od tych, które nie mają wpływu na jego

5. Rozwiązywanie testów i zestawów maturalnych.

6. Dobieranie lub układanie zadań, których treść wskazuje na praktyczne Zastosowanie matematyki w życiu codziennym lub różnych dziedzinach nauki takich jak fizyka, chemia, architektura itp.

7. Posługiwanie się różnego rodzaju tabelami, diagramami, wykresami, danymi statystycznymi. Wykorzystywanie różnych kwestionariuszy, informacji z gazet , telewizji, Internetu, roczników statystycznych. Tworzenie własnych ankiet i ich opracowywanie. Takie umiejętności może uczeń zdobyć uczestnicząc w projekcie między przedmiotowym, czy wykonując pracę długoterminową na wybrany przez siebie lub zaproponowany przez nauczyciela temat.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Struktura programu

d)

opis założonych osiągnięć ucznia,

a w przypadku programu nauczania ogólnego uwzględniającego dotychczasową podstawę programową kształcenia ogólnego — opis założonych osiągnięć ucznia z uwzględnieniem standardów wymagań będących podstawą przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów, określonych w przepisach w sprawie standardów wymagań będących podstawą przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Civis sum! Jestem obywatelem!

(wos, IV)

Dział 1. Jestem istotą społeczną! Uczeń:

opisuje zbiorowości, społeczności, wspólnoty, społeczeństwa, wyjaśnia różnice pomiędzy nimi ze względu na obowiązujące reguły i więzi;

podaje przykłady norm i instytucji społecznych; charakteryzuje ich funkcje w życiu społecznym;

wyjaśnia pojęcie anomii, opisuje przyczyny i skutki anomii;

charakteryzuje rodzaje, przyczyny i skutki konfliktów społecznych;

wymienia i opisuje metody rozwiązywania konfliktów: negocjacje, mediacje, arbitraż oraz ich zastosowanie w praktyce życia społecznego;

wyjaśnia pojęcia socjalizacja, socjalizacja pierwotna, socjalizacja wtórna, resocjalizacja,

przedstawia i porównuje różne modele socjalizacji charakterystyczne dla własnego pokolenia i pokolenia rodziców;

Struktura programu

e)

propozycje **kryteriów oceny i metod sprawdzania osiągnięć** ucznia

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Spotkanie (język polski, IV)

- Zaproponowane ocenianie korzysta z propozycji ukształtowanej w tzw. ocenianiu kształtującym, ma bowiem być dla ucznia informacją zwrotną, która pomaga mu się uczyć, informuje o tym, co już potrafi robić dobrze, co ma poprawić i daje wskazówkę, jak dalej pracować. Takie ocenianie sprzyja uczeniu się, wypracowaniu własnej strategii przynoszącej efekty. Jeżeli chcemy sprawić, iż nasz uczeń jest osobą odpowiedzialną, to umiejętność samooceny, decyzji o własnym rozwoju bardzo temu służy.
- W komentarzu, który nauczyciel kieruje do ucznia, zgodnie z nauczaniem kształtującym, powinny znaleźć się cztery elementy:

wyszczególnienie i docenienie dobrych elementów pracy ucznia,

odnotowanie tego, co wymaga poprawienia lub dodatkowej pracy ze strony ucznia,

wskazówki, w jaki sposób uczeń powinien poprawić pracę,

wskazówki do dalszej pracy ucznia.

Nauczyciel piszący program musi odpowiedzieć sobie na pytania:

Co jest determinowane przez podstawę programową, a w czym autor ma swobodę działania?

Na czym może polegać indywidualizacja pracy uczniów w zależności od ich możliwości i potrzeb?

*Czy program może wychodzić poza podstawę?
W jaki sposób?*

VI

Tworzenie programu nauczania. Działania nauczyciela „krok po kroku”

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Fazy prac programowych

Opisane dalej „kroki” składają się na 3 fazy:

- **diagnoza**
- **projektowanie**
- **ewaluacja**

Tworzenie programu „krok po kroku”

Krok 1

Mam pomysł!

[Budowanie programów jest z zasady
twórcze.]

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Dlaczego warto napisać program własny?

Dlaczego chcemy mieć własny program nauczania?

Na czym polega nasz autorski pomysł?

Jaki program chcę stworzyć?

Jakie znamy ciekawe programy i co nam się w nich podoba?

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Faza 1. Diagnoza,

czyli co nauczyciel powinien wziąć pod uwagę, przystępując do tworzenia programu nauczania

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Diagnoza – przed projektowaniem

Zadanie – praca w grupach

Proszę stworzyć listę:

*Co nauczyciel powinien wziąć pod uwagę,
przystępując do tworzenia programu
nauczania?*

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Tworzenie programu „krok po kroku”

Krok 2

Co muszę ująć w programie obligatoryjnie?

Jakie sprawy powinienem uwzględnić?

[Fundamentem programu jest podstawa programowa, która określa wymagania ogólne i szczegółowe, a także zawiera szereg innych sugestii. Ten „krok” zakłada dogłębną analizę podstawy programowej naszego przedmiotu – także w etapach wcześniejszych i późniejszych niż nasz.]

Tworzenie programu „krok po kroku”

Krok 3

Dla kogo ten program?

[Diagnoza adresata, rozpoznanie możliwości środowiska, zbadanie warunków wdrożenia itp.]

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Dla kogo ten program?

Charakteryzujemy odbiorców programu:

W jakim jest wieku i na jakim etapie rozwoju?

Jakie są uwarunkowania jego środowiska?

Jakie ma specyficzne cechy, uzdolnienia, potrzeby?

Jakie ma potrzeby związane ze specyfiką przedmiotu, do którego ma być ten program?

.....

.....

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Tworzenie programu „krok po kroku”

Krok 4

Określenie specyfiki programu

[Określenie ogólnego układu programu warunkowanego przez autorską koncepcję.]

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Na czym będzie polegała specyfika naszego programu?

W jaki sposób mój program uwzględni różne potrzeby, możliwości i problemy uczniów oraz specyficzne uwarunkowania środowiska?

*Na czym może polegać **aspekt autorski** programu?*

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Aspekty autorskie programu

autorska obudowa (plany, podręczniki, środki dydaktyczne)

treść podstawy wzbogacona o innowację

poszerzenie treści

modyfikacja treści (**nie naruszyć podstawy!**)

autorskie metody (np. przewaga dramy w klasie teatralnej), szczególne sytuacje dydaktyczne... itp.

Faza 2. Projektowanie

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Od diagnozy – do sformułowania koncepcji programu

- nazwa (przedmiot)
- adresat programu (typ szkoły, klasa)
- zasięg stosowania programu (klasa, szkoła...)
- przydział godzin na realizację programu
- warunki wdrożenia programu
- sformułowanie celów ogólnych i szczegół.
- określenie struktury programu

Tworzenie programu „krok po kroku”

Krok 5

Sformułowanie celów ogólnych

[**Muszą być** zgodne z podstawą programową,
ale **mogą być** ujęte w sposób autorski,
wzbogacone o element twórczy; ukazywać
specyfikę autorskiego pomysłu.]

Cele i treści nauczania

Najpierw cele!!!

Ważne, bo podobne czynności
mogą mieć zupełnie odmienne cele!

Programy o celach operacyjnych

Programy o celach nieoperacyjnych

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Tworzenie programu „krok po kroku”

Krok 6

Czego chcemy nauczyć?

Jakiego człowieka wychować?

[Dobór treści nauczania, które posłużą do osiągnięcia postawionych celów i ich uporządkowanie. Treści również wskazuje podstawa programowa – są to wymagania szczegółowe.

Natomiast ich uporządkowanie, nadanie programowi struktury – pozostaje w gestii autora.]

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Treść nauczania

3 wymiary treści nauczania wg Bolesława Niemierki:

- **Cele nauczania** (najważniejsze, formułowane najpierw) osiągnięć ucznia.
- **Materiał nauczania** (uporządkowana informacja rzeczowa służąca realizacji celów).
- **Wymagania programowe** – są wyrazem niezbędnych, założonych osiągnięć. Podstawą wymagań jest program.

Dobór i układ materiału nauczania

Materiał dobieramy do celów – nie odwrotnie!

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Zasady organizacyjne programów

➤ **przedmiotowe**

➤ **blokowe**

DKW-4014-82/99 Blok humanistyczny: Świat człowieka (historia, język polski, kultura i tradycja, wychowanie obywatelskie, edukacja filozoficzna, edukacja czytelnicza i medialna) Krystyna Starczewska, Marta Ługowska, Anna Dzierzgowska, Piotr Laskowski, Ewa Korulska, Barbara Nartowska
Wydawnictwo Szkolne PWN

➤ **tematyczne**

Beata Jesionek-Biskupska, Sławomir Jacek Żurek, Ścieżki Europy. Humanistyczne ścieżki edukacyjne w gimnazjum. Wydawnictwo Piotra Marciszuka STENTOR, Warszawa 2003.

Zasada segmentacji treści

- **programy całościowe**
- **programy modularne**

Uszeregowanie treści

program liniowy

program spiralny

program rozgałęziony

program mieszany

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Problem 1.

Jaki sposób szeregowania treści jest bardziej adekwatny do potrzeb naszego przedmiotu?

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Problem 2.

Czy ograniczę się do treści wskazanych w podstawie programowej – czy zechcę ją poszerzyć o jakieś elementy?

O jakie treści chciałbym poszerzyć program nauczania swojego przedmiotu i dlaczego?

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Tworzenie programu „krok po kroku”

Krok 7

Uszczegółowienie celów

**[Określamy cele szczegółowe programu –
oczekiwane osiągnięcia ucznia, konkretne
umiejętności i wiedzę, w jakie go
wyposażymy...]**

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Tworzenie programu „krok po kroku”

Krok 8

Jak będziemy pracować?

[Określimy, w jaki sposób uczniowie osiągną postawione cele, jaka strategia nauczania przyświeca programowi]

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Problem 2.

Jakie metody, formy pracy z uczniem, sytuacje dydaktyczne, ćwiczenia itp. są najbardziej adekwatne do potrzeb ucznia w naszym etapie edukacyjnym?

Informacje zawarte w rozdziale *Zalecane warunki i sposób realizacji* uzupełnimy naszą wiedzą o potrzebach rozwojowych dziecka w danym wieku.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Sposoby osiągnięcia celów

*Czy program wskazuje procedury osiągnięcia celów?
Konkretnie czy ogólnikowo?*

*Czy metody i formy pracy zapewniają osiągnięcie
założonych celów pracy?*

*Czy metody i formy pracy są wartościowe
wychowawczo?*

Czy przewidziano różnicowanie form pracy?

Czy dają możliwość pracy z uczniem słabym i zdolnym?

*Czy angażują różne zmysły i wykorzystują różne typy
inteligencji?*

Metody nauczania powinny być

- różnorodne
- aktywizujące ucznia
- kształcące umiejętności ponadprzedmiotowe
- efektywne i użyteczne
- motywujące ucznia do pracy
- angażujące różne zmysły
- oddziałujące na emocje
- dostosowane do potrzeb ucznia słabego i zdolnego
- rozwijające kreatywność

Tworzenie programu „krok po kroku”

Krok 9

Jak się dowiemy, czy cele zostały osiągnięte?

[Określimy, sposoby oceniania osiągnięć uczniów.]

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Faza 3. Ewaluacja

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Tworzenie programu „krok po kroku”

Krok 10

Jak się dowiemy, czy program jest skuteczny?

[Zaplanujemy ewaluację programu.]

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Program gotowy do wdrożenia...

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Podsumowanie:

Dylematy autora programu nauczania

Zgodność z podstawą prawną i rozporządzeniem MEN z 8 czerwca 2009 roku.

Możliwość uszczegółowienia wymagań wskazanych w podstawie programowej.

Funkcjonalny podział treści na działy nauczania.

Programy linearne i spiralne – funkcjonalność zależna od specyfiki przedmiotu.

Propozycje oceniania uczniów.

VII

Autoocena i recenzowanie programów nauczania

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Pytania kontrolne dla autorów programu

na podstawie:

H. Komorowska „O programach prawie wszystko”,
Warszawa 1999, str.68-70.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

1. Czy program zawiera metryczkę informującą:

- jakiego przedmiotu dotyczy
- dla jakiego typu szkoły/etapu edukacyjnego został przygotowany
- jaki wymiar godzin jest przewidziany
- przez kogo został opracowany
- kto jest właścicielem autorskich praw majątkowych

2. Czy program zawiera informacje:

- na jakich podstawach teoretycznych się opiera
- jakie koncepcje pedagogiczne mu przyświecają
- z myślą o jakich warunkach lokalowo-organizacyjnych został opracowany

3. Czy program zawiera informacje:

- z myślą o jakich uczniach został opracowany
- jacy nauczyciele mogą go realizować
- co jest jego wyróżnikiem, a więc czyni go programem autorskim

4. Czy program zawiera wykaz celów nauki, ze szczególnym uwzględnieniem

- **wszystkich celów zawartych w podstawie programowej**
- **celów dodatkowych, uzupełniających w stosunku do podstawy**

Cele

- Czy dają jasny, precyzyjny i jednoznaczny obraz zachowania ucznia osiągnięcia celu?
- Czy odnoszą się do ucznia (a nie do nauczyciela!)?
- Czy są realne, możliwe do osiągnięcia?
- Czy są pisane językiem dydaktyki czynnościowej?
- Czy są możliwe do sprawdzenia (mieralne)?

Czy cele uwzględniają różne kategorie taksonomiczne?

Poziom	Kategoria
I. Wiadomości	zapamiętanie (A)
	zrozumienie (B)
II. Umiejętności	stosowanie w sytuacjach typowych (C)
	stosowanie w sytuacjach problemowych (D)

5. Czy program zawiera wykaz treści nauczania ze szczególnym uwzględnieniem

- **wszystkich treści kształcenia wskazanych w podstawie programowej**
- **treści dodatkowych, niewymienionych w podstawie, lecz z nią spójnych**

Treści = wymagania szczegółowe

- Czy program warstwuje wymagania?
- Czy wymagania uwzględniają możliwości uczniów słabych i bardzo zdolnych (a także ich inne indywidualne potrzeby)

Nasze propozycje:

-
-

Materiał

- Czy jest adekwatny do celów?
- Czy nie grozi encyklopedyzmem?
- Czy jest atrakcyjny dla uczniów?

Nasze propozycje:

-
-

6. Czy program zawiera informacje:

- jak osiągnąć cele nauczania
- jakie stosować metody, formy, techniki i środki nauczania
- jakie materiały nauczania (podręczniki, książki pomocnicze) najlepiej będą wspomagać osiągnięcie założonych celów

7. Czy program zawiera informacje:

- jak przedstawiają się założone osiągnięcia uczniów
- jaką proponuje procedurę oceniania uczniów w toku kontroli bieżącej i globalnej
- jakie są kryteria tej oceny
- jakie są sposoby i narzędzia tej oceny

8. Czy program zawiera informacje:

- jak można go modyfikować w zależności od sytuacji dydaktycznej
- jak przedstawiają się podstawowe zajęcia prowadzone według tego programu

Te same pytania!

Te same pytania zadajemy:

- dokonując autooceny własnego programu
- opiniując programy napisane przez innych nauczycieli
- dokonując wyboru programu istniejących (np. z oferty wydawnictw)

Modyfikacja programu

- Jeśli wybrany przez nas program innych autorów posiada (z naszego punktu widzenia) jakieś mankamenty – dokonujemy jego modyfikacji.
- Odpowiedzi na dobrze postawione pytania – powiedzą nam, w jakim kierunku ma iść modyfikacja.

!!! Jeśli nauczyciel wybrał cudzy program i zmodyfikował go, powinien koniecznie:

- podać nazwisko autora,
- opisać/wskazać/zaznaczyć zakres modyfikacji.

Dopuszczając program do realizacji w szkole, należy wziąć pod uwagę

- jego zgodność z podstawą programową
- poprawność konstrukcyjną (zgodność z rozporządzeniem z 8 czerwca 2009r.)
- poprawność metodyczną i merytoryczną
- wartość z punktu widzenia ucznia, nauczyciela, dyrektora szkoły, rodzica itp.
- warunki wdrożenia
- obudowę

Warunki wdrożenia programu

- poziom uczniów niezbędny, by uczyć się wg tego programu, np.
 - dojrzałość
 - posiadane umiejętności i wiedza,
 - cechy psychofizyczne
- kompetencje nauczyciela
- potrzebne środki dydaktyczne
- niezbędne warunki lokalowe i organizacyjne
- finanse
- wsparcie środowiska
- inne.....

Obudowa programu

- podręczniki
- zeszyty ćwiczeń, mapy, nagrania, foliogramy, programy komputerowe, gry dydaktyczne
- plany dydaktyczne i metodyczne
- scenariusze
- testy, sprawdziany i inne narzędzia badania osiągnięć
- inne

Program nauczania przedmiotu

- Musi uwzględniać potrzeby i możliwości uczniów, dla których jest przeznaczony.
- Musi uwzględniać misję szkoły i przyjętą w szkole filozofię nauczania i wychowania.
- Jest komponentem szkolnego zestawu programów nauczania (a więc musi być spójny z programami nauczania innych przedmiotów).

Program – a inne dokumenty szkoły

Każdy program wprowadzony do szkolnego zestawu programów nauczania powinien być oceniony pod kątem

- zgodności z misją szkoły, jej tożsamością
- przyjętą w szkole/placówce strategią edukacyjną
- zgodności ze statutem szkoły
- możliwości i uwarunkowań środowiska

Program, podręcznik, plany dydaktyczne

podstawa programowa

program

[podręcznik]

plan

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

